

مراسم آغاز سال تحصیلی جدید در پژوهشگاه

دکتر محمود مروارید پژوهشگر پسادکتری در پژوهشکده فلسفه تحلیلی، سخنران دوم بود. وی که مدرک دکتری خود را از پژوهشگاه گرفته، با اشاره به سوابقش در تحصیل فلسفه در جاهای دیگر و مقایسه آنها با تجربه تحقیل دکتری در آیینه ام، گفت: در اینجا مهمنترين مقالات به روز و دست اول از منابع دست اول از شاخه های مختلف فلسفه تحلیلی ارائه و مورد بحث قرار می گیرد، چيزی که در هیچ جای دیگر ایران، حداقل در رشته فلسفه، نمی بینید. نکته دیگر، تعامل بین دانشجویان و همفکری و مباحثه بین آنها است در حدی که یک اجتماع (community) فلسفی در پژوهشگاه شکل گرفته است، و اینها مرهون سیاست کلی آیینه ام و فضای علمی حاکم بر کل پژوهشگاه است. وی همچنین گفت که علی رغم فضای سنتگینی که در سال های اخیر بر علوم انسانی در کشور سایه افکنده، در پژوهشکده فلسفه تحلیلی، فضای بسیار فراخ و مشبّتی برای کار فلسفی وجود دارد. سخنران با اشاره به اینکه ما یک سنت عقلی بیش از هزار ساله در فلسفه، کلام، اصول، و فقه در ایران داریم که تا به امروز هم ادامه دارد و ذهن بسیاری از افراد جامعه متاثر از آن است، اظهار عقیده کرد که فلسفه تحلیلی در ایران بسیار بیشتر از فلسفه قاره ای قابل جذب است و برقراری دیالوگ بین سنت خودمان و فلسفه تحلیلی بسیار پربرکت خواهد بود و در این جهت پیشنهاد گرد که تعامل پژوهشکده فلسفه تحلیلی با سایر مراکز پژوهشی فلسفی در دانشگاه ها و حوزه ها بیشتر شود. گسترش فضای فیزیکی پژوهشکده فلسفه تحلیلی با توجه به جذب اعضای هیئت علمی جدید و گسترش پایگاه های داده ای پژوهشگاه برای دسترسی بیشتر به مقاله ها، دو پیشنهاد دیگر سخنران بود.

سخنران بعدی، دکتر **محمد مهدی شیخ جباری**، استاد پژوهشکده فیزیک بود. وی نخست با اشاره به تفاوت پژوهشگاه و دانشگاه، گفت که کار پژوهشی درست و استخوان دار بدون پشتونه علمی محکم امکان ندارد. این

پژوهشگاه دانش های بنیادی در حال حاضر ۵۴ دانشجوی دکتری در ۷ پژوهشکده خود دارد. روز ۱۱ مهر ۱۳۹۰، مراسم آغاز سال تحصیلی این دانشجویان با شرکت رئیس پژوهشگاه، جمعی از بیشکسوتان و استادان و اعضای پژوهشکده ها، و دانشجویان دکتری برگزار شد.

در این مراسم نخست دکتر **محسن علیشاھیها** معاون پژوهشی آیینه ام که ریاست جلسه را هم به عهده داشت، گزارشی آماری درباره وضعیت کلی علمی-آموزشی پژوهشگاه داد. طبق این گزارش، از ابتدای تأسیس پژوهشگاه تاکنون، ۳۸ نفر در مقطع دکتری از پژوهشگاه فارغ التحصیل شده اند و توزیع تعداد دانشجویان، تعداد دوره های دکتری برگزار شده، و تعداد فارغ التحصیلان در بین پژوهشکده های مختلف به قرار زیر است:

تعداد	پژوهشکده	تعداد	پژوهشکده	در حال تحصیل
۱	ذرات و شتابگرها	۱۷	ذرات و شتابگرها	در حال تحصیل
۳	ریاضیات	۴	ریاضیات	
۸	علوم شناختی	۱۲	علوم شناختی	
۲	علوم نانو	۵	علوم نانو	
۲	فلسفه تحلیلی	۷	فلسفه تحلیلی	
۴	فیزیک	۹	فیزیک	

تعداد	پژوهشکده	تعداد	پژوهشکده	فارغ التحصیل
۶	ذرات و شتابگرها	۶	ذرات و شتابگرها	فارغ التحصیل
۵	منطق ریاضی	۵	ریاضیات	
۷	علوم شناختی (مغز و شناخت / ریانش و هوش مصنوعی)	۷	علوم شناختی	
۷	فیزیک محاسباتی	۷	علوم نانو	
۵	فلسفه تحلیلی	۵	فلسفه تحلیلی	
۶	پلاسما و فیزیک ذرات	۶	پلاسما و فیزیک ذرات	

همچنین طبق آماری که وی ارائه کرد، پژوهشگاه در حال حاضر ۴۴ عضو هیئت علمی دارد که ۹ نفر از آنان دائم و بقیه پژوهشگر پسادکتری ۱ و ۲ هستند. از این تعداد ۴ نفر استاد، ۱۳ نفر دانشیار و ۲۶ نفر استادیار و یک نفر مرتبی می باشند. همچنین حدود ۳۱۳ نفر از استادان و دانشجویان سایر دانشگاه ها به عنوان محقق و به صورت مقیم، تک پروژه و ... با پژوهشگاه همکاری می کنند. در سال ۱۳۸۹، ۱۹ نشست ملی و بین المللی و ۲۸۲ سمینار و کنفرانس داخلی در پژوهشگاه برگزار شده و ۶۸ میهمان داخلی و خارجی در آیینه ام حضور یافته اند.

آن بهره ببرد. همچنین دانشجو باید فرهنگ علمی رشته خود و رشته‌های مرتبط را بشناسد و این فقط از طریق تعامل با دیگران میسر می‌شود. توصیه نهایی سخنران به دانشجویان این بود که اخلاقیات علمی را رعایت کنند، به خصوص که در کشور ما به دلایل فشارهای غیرمعقول برای تولید مقاله و نگاه کمی و عددی به آن، زمینه کارهای غیراخلاقی در محیط علمی گسترش یافته است.

سخنران بعدی دکتر **غلامرضا خسروشاهی** از پیشکسوتان پژوهشگاه بود که از اخلاقی‌ها در کار علمی سخن گفت و به موضوع سرفت علمی اشاره کرد که هرچند از رواج آن کاسته شده، هنوز هم وجود دارد. وی ضمناً به محققان جوان هشیدار داد که ضوابط و نرم‌های رایج را در مورد امانتداری رعایت کنند، و دو مقاله را مثال آورد که یکی از ریاضیدان‌ها با همکاری دو تن از دانشجویان نوشته و برای یکی از مجلات خارجی فرستاده‌اند ولی داور مقالات، نویسنده‌گان را به سرقتن متهم کرده و از سردبیر مجله خواسته که نام نویسنده‌گان را به چند مجله وابسته بفرستد که مقالات ایشان را چاپ نکنند. دکتر خسروشاهی گفت وقتی من مقاله‌ها را بررسی کردم، دیدم فقط یک تعریف از مقاله دیگری آورده شده ولی در مورد ارجاع دادن به آن، سهل‌انگاری شده است. مسئله دیگری که سخنران به آن پرداخت، مقاله‌های مشترک استاد و دانشجو و نظر مطرح شده در مقاله دکتر کاوه لاجوردی در اخبار در این باره بود. موضع لاجوردی این است که چون استاد راهنمای راهنمایی دانشجو حقوق می‌گیرد، نباید در مقاله‌هایی که دانشجو قبل از رساله تهیه می‌کند، نام استاد همراه نام دانشجو به عنوان نویسنده باید. سخنران در اتفاقاً از این موضوع گفت که استاد، به خصوص در شرایط کشوری مانند کشور ما، نقش مربی یا coach در بازی بسکتبال، و حتی فترت از آن را دارد، مربی‌ای که در موقع لازم نقش player coach را پیدا می‌کند یعنی وارد بازی هم می‌شود. دانشجو در مرحله قبل از رساله، در حالت لارو است و هنوز پروانه نشده. استفاده از همکاری استاد برای تهیه و چاپ مقاله برای او بسیار مفید است و آمدن نام استاد در مقاله حقی از او ضایع نمی‌کند چون استاد شناخته شده‌تر است و شانس مطرح شدن مقاله در فضای علمی هم بیشتر می‌شود. اگر اشکالات و سوء استفاده‌هایی وجود داشته باشد، به مرور و با ارتقای کیفی محیط علمی کشور، به تدریج رفع خواهد شد و وسوسات در این باره در حال حاضر، کمی انحرافی است. در این موقع دکتر **محسن علیشاھیها** درباره بخش اخیر سخنان دکتر

پشتونه هم با تسلط بر دروس کارشناسی و کارشناسی ارشد فراهم می‌آید. با توجه به اینکه در آی‌پی‌ام فقط دوره دکتری وجود دارد، دانشجویی که اندوخته کافی از مقاطع قبلی نداشته باشد بعدی است بتواند کارتحیقاتی بالازشی انجام دهد. سخنران سپس به موضوع محیط علمی و فرهنگ علمی پرداخت و گفت بعضی از امور سر کلاس آموزش داده نمی‌شود بلکه دانشجو باید آنها را از محیط فرا بگیرد. این امور می‌تواند شامل بسیاری از مسائل علمی، مباحث اخلاقی، یا مثلاً چگونگی مقاله‌نویسی باشد. وی وجود peer pressure (فسار از جانب همتایان) را در نشاط و اعتلای دوره دکتری بسیار مؤثر دانست، یعنی اینکه افراد هم‌سطح از نظر علمی (در این مورد، دانشجویان) چنان جویی برای یکدیگر فراهم کنند که انگیزه تلاش و تکاپ، بدون اینکه فشاری از بالا در کار باشد، افزایش یابد. سخنران با اذعان به اینکه محیط پژوهشی آی‌پی‌ام در رشته‌هایی که پژوهشگاه در آنها فعالیت می‌کند از محیط پژوهشی دانشگاه‌های کشور بهتر است و امکاناتی هم که برای دوره دکتری فراهم می‌کند یک سر و گردان از دانشگاه‌ها بالاتر است، خواستار رفع کاستی‌های موجود، چه از لحاظ فرهنگ علمی و چه از لحاظ امکانات پژوهشی، شد تا حرکت به سمت اعتلای بیشتر امکان‌پذیر شود. وی از دانشجویان هم خواست از وجود محققان برجسته در پژوهشگاه استفاده کنند و از جمله، از آنها الهام بگیرند که چطور یک برنامه مشخص و روشن تحقیقاتی، ولو در ذهن، داشته باشند. وی در پیان خطاب به دانشجویان گفت: هرگلی بزنید بر سر خودتان می‌زنید، مسئولیتش نه با استاد راهنمای است و نه با پژوهشگاه، هر چند پژوهشگاه باید تلاش کند که امکاناتش را بهتر کند. سومین سخنران، دکتر **حمید سربازی آزاد** رئیس پژوهشکده علوم کامپیوتر بود. وی دانشجویان را به استفاده از امکانات ابرایانش در پژوهشکده کامپیوتر دعوت کرد و توضیح داد که امروز بیشتر پژوهش‌ها به صورت رایانشی یا شبیه‌سازی انجام می‌شود و حتی کارهای نظری و تحلیلی را باید شبیه‌سازی یا راستی‌آزمایی کرد. سخنران خطاب به دانشجویان گفت که گرفتن درجه دکتری فقط یک نقطه در مسیر معرفت، و تازه اول کار است، و به آنان توصیه کرد وقت خود را هدر ندهند و از امکانات پژوهشگاه، که نسبت به سایر مراکز علمی کشور ایده‌آل است، نهایت استفاده را ببرند. از جمله این امکانات، محیط علمی مناسب و ترافیک علمی است؛ رفت‌وآمد اعضا هیئت علمی دانشگاه‌های داخل و خارج کشور به پژوهشگاه، موقعیت منحصر به‌فردی به آی‌پی‌ام داده است که دانشجو باید تا می‌تواند از

دانشجوی دکتری ما علی‌الاصول باید بلندپروازی‌های بزرگ داشته باشد و برای این بلندپروازی‌ها حوزه علمی پرطراوتی را انتخاب کند. طراوت علمی یک چیز خاص است که گاهی هم فصلی است. بعضی از حوزه‌ها در دوره‌ای پرطراوت‌اند و بسیاری مسائل زیبا و نو دارند و بعداً از رونق و جنب و جوش آنها کاسته می‌شود. طراوت گاهی از ویژگی‌های زیبایی‌های ذاتی یک حوزه علمی ریشه می‌گیرد و گاهی از تعامل آن حوزه‌ها با حوزه‌های دیگر ناشی می‌شود که ویژگی حوزه‌های «میان‌رشته‌ای» است. گاهی هم این طراوت ناشی از کاربرد در حل مسائل غیر علمی است. به هر حال، اولین کاری که دانشجوی دکتری ما باید انجام دهد، انتخاب حوزه پرطراوتی است که میدان بلندپروازی‌هاش باشد. حال گاهی دانشجو خودش این حوزه را از آغاز در نظر دارد و گاهی در اینجا نظرش پخته‌تر می‌شود و با اولین مطالعه‌ی که می‌کند، می‌رسد به حوزه‌ای که می‌گوید می‌خواهم در آن غوغای کنم. دانشجوی ما باید به اصطلاح سرشن بُری قورمه‌سبری بدهد و بخواهد دامنه‌ای از مجهولات را کشف کند. تفکر من در این زمینه، کمی ضد تفکر اتوپیایی است. من معتقدم که ما باید نقطه شروع مناسب و یک سبیسم و روش کاری درست داشته باشیم. انتهای کار را نمی‌توان خیلی دقیق مشخص کرد. نکته دوم، مطلبی است که دکتر شیخ جباری به آن اشاره کردند و آن این است که دانشجو باید پایه معلوماتش را قوی کند. باید مجموعه وسیعی از مطالب را خوب یاد گرفته باشد. بدون فهمیدن کار دیگران نمی‌توان کار را شروع کرد و چیزهای جدیدی کشف کرد. مرحوم ملاصدرا در حوزه‌های فلسفه خودمان خیلی مشهور است و کتاب اسفرار او هم بسیار معروف است ولی به نظر من شرح او بر الهیات شفا به مراتب بهتر از اسفرار است چون وقتی آدم آن را می‌خواند، می‌بیند نویسنده‌اش چقدر آثار قبلی را خوب خوانده و چه نکات تازه‌ای را از آنها فهمیده و آن پایه‌ها را چقدر محکم گذاشته. خلاصه، در یادگیری امساك نکنیم. اصلاً «خرخونی» کار خوبی است. یعنی آدم باید بتواند بدون احساس خستگی مجموعه وسیعی از علوم و معارف را یاد بگیرد.

نکته سوم، مباحثه است که در سنت قدیمی ما هم بوده و به مرور کمی ضعیف شده. منظور از مباحثه این است که ایده‌هایمان را با دیگران در میان بگذاریم و اصولاً بدل باشیم راجع به کارمان صحبت کنیم. البته مدل‌های مباحثه در وضعیت مدرن علوم بسیار متنوع و متفاوت است. ما کارگاه و سمینار و کنفرانس داریم، گزارش شخصی داریم، و مقاله می‌نویسیم. نوشتن مقاله در یک مجله علمی در واقع نوعی مباحثه دقیق است.

خسروشاهی ابراز عقیده کرد که این چیزها را نرم جهانی تعیین می‌کند و طبق نرم‌ها و اخلاقیات موجود، صرف استاد راهنما بودن، الزاماً ایجاد نمی‌کند که نام استاد در مقاله باید بلکه این امر بستگی به میزان مشارکت و سهم او در مقاله دارد.

سپس دکتر مسعود پورمهديان در این زمينه گفت: اينکه استاد با داشتجو مقاله بنويسد، چون رتبه‌های آنها متفاوت است، از اين بحث‌های حاشيه‌اي پيش مي‌آيد. در دانشگاه‌ها چون مقاله‌نويسی استاد با دانشجو امتياز‌آور است (امتياز مقاله به طور كامل به حساب مي‌آيد و تقسيم نمی‌شود)، اين کار را يچ است ولی در پژوهشگاه، مقاله‌نويسی همکار با همکار را يچ است که چون رتبه آنها يکسان است، سالم‌تر و بهتر است.

دکتر گاوه لاجوردی در اين باره توضيح داد: اگر کسی مایل است از استدلال من آگاه شود می‌تواند مقاله را که در تیراز وسیع هم منتشر شده مطالعه کند. خیلی هم طولانی نیست. رد استدلال یک چیز است و انکار نتیجه که شما فرمودید یک چیز دیگر؛ فکر می‌کنم به استدلال‌های من خیلی پرداخته نشده. اتفاقاً من کاملاً با شما موافقم که نرم جهانی است که این جور مسائل را تعیین می‌کند و اتفاقاً من سعی کردم استدلال کنم که نرم جهانی می‌گوید که در رياضيات اصيلاً مرسوم نیست که استادی با دانشجو، در حالی که ارتباط استاد و دانشجویی دارند، مقاله مشترك چاپ کنند. حالا ما می‌توانیم بگوییم مملکت ما الان شرایط خاصی دارد یا اينکه بگوییم پرينسپون و ... نمی‌دانند چه می‌کنند ولی در رياضيات به نظر می‌رسد که نرم جهانی همین است و یک نگرانی عمده من این است که فراوان دیده‌ام مقالات مشترکی در رياضيات چاپ شده که استاد حتی تعاريف ابتدائي مقاله را نمی‌داند. اين نگرانی باعث شد که من اين موارد را بگویم. همین که مواردی پيش بيايد کافي است که ابراز نگرانی کنيم.

سپس رئيس جلسه از دکتر محمد جواد لاريجاني رئيس پژوهشگاه برای ايراد سخنرانی دعوت کرد.

سخنان رئيس پژوهشگاه

من لذت بردم از صحبت‌هایی که دوستان در اینجا کردند. شاید بد نباشد ایده‌های اصلی مدیریت پژوهشگاه را در مورد راهاندازی دوره‌های دکتری در اینجا بگویم. کار اصلی ما، البته، دست و پنجه نرم کردن با مجهولات علمی و کار تحقیقاتی دست اول است متنها پروزه دکتری را هم در این جهت می‌سینیم؛ یعنی این پروزه برای ما یک پروزه آموزشی نیست بلکه پروزه‌ای است در جهت شروع تحقیقات. من می‌خواهم در این زمینه نکاتی را مطرح کنم که بعضی از آنها در حوزه‌های علمی علوم اسلامی ما هم رایج است و جنبه‌های خوب آن نظام تحصیلی است.

نکته اول اينکه دانشجوی دکتری ما باید بسیار بلند پرواز و عاشق پژوهش باشد. البته ممکن است بعد از مدتی کار استاد راهنما بگوید حالا دیگر باید کار را جمع کنیم و تمامش کنیم. این طبیعت هر کاری است ولی

درس خارج طلبگی می‌خوانند و طلبه بسیار فاضلی هستند و رسالت دکتری شان هم انصافاً خواندنی است. سایر کسانی هم که از اینجا دکتری گرفته‌اند بعداً در تحقیق و تدریس موفق بوده‌اند. این نشان می‌دهد که این درخت در حال میوه دادن است. سیاست ما البته این بوده که فقط عده کمی از فارغ‌التحصیلان دکتری ما در اینجا بمانند و بقیه در مراکز علمی دیگر مشغول به کار شوند تا مجموعه علمی کشور از شرارت دوره‌های دکتری ما بهره‌مند شود. من خوشحالم که اجتماع دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دکتری ما حالا به جمع بزرگی تبدیل شده است. برای همه شما آرزوی توفیق دارم. پژوهشگاه در حوزه‌هایی دوره دکتری دایر کرده که در ایران وجود ندارد؛ مثلًا رشته علوم اعصاب شناختی در ایران وجود نداشت و هنوز هم به نظر من به معنای دقیق کامه وجود ندارد. موضوع مغز به خصوص اگر از دیدگاه شناخت (cognition) به آن نگاه کنیم موضوع بسیار مهمی برای پژوهش است و ما می‌خواهیم این پژوهه را ادامه دهیم تا تعداد کافی محقق در این زمینه تربیت شود. همین طور، الان پژوهه بسیار خوبی بین پژوهشکده‌های ریاضیات و علوم کامپیوتر در حال شکل‌گیری است تا دوره دکتری در زمینه علوم کامپیوتر نظری (پیچیدگی محاسبه) دایر شود و انشاء‌الله به زودی برای این دوره دانشجو خواهیم گرفت. چه بسا کسی از آنها پیدا شود و مسئله $P = NP$ را حل کند و یک میلیون دلار جایزه از بنیاد کلی (Clay) بگیرد! ما حاضریم میلیون‌ها دلار خرج کنیم تا دانشمندانی تربیت کنیم که کارهای بزرگی در این زمینه انجام دهند. پژوهشکده فلسفه و دوره دکتری آن هم با همین ایده‌ها تشکیل شد و این پژوهشکده و فارغ‌التحصیلان آن نقش بسیار ویژه‌ای در حوزه فلسفه در ایران خواهند داشت. به نظر من همان نقشی را که فارابی در تمدن اسلامی داشت، دکتر وحید دستجردی در معرفی فلسفه غرب در ایران و جهان اسلام ایفا می‌کند. ما آثار ترجمه‌ای زیاد داریم ولی کسانی که بتوانند مسائل را به طور حرفه‌ای در قالب فلسفی درآورند، کم داشته‌ایم.

پس از سخنان رئیس پژوهشگاه، دکتر سپهر اربابی بیدگلی این پرسش را مطرح کرد: آیا امکان دارد که طراحی و ساخت ابزارهای پژوهشی هم کار پژوهشی محسوب شود؟

دکتر لاریجانی پاسخ داد: این مسئله ارتباطی با پژوهه‌های ملی ما دارد و مسئله‌ای است که با آن دست به گریبان هستیم چون ساختار کاری آی‌پی‌ام براساس علوم عمدهاً محض بنا شده و ما به تدریج باید چیزهایی را به آن الحق کنیم، یکی قسمت‌های آزمایشی (experimental) است که فکر می‌کنم مشکلی نیست و عملًا داریم وارد می‌شویم و یکی هم قسمت‌هایی که «کاربردی» به معنایی است که شما فرمودید یعنی فنی و تکنولوژیک. ما در قسمت رصدخانه و ستادگر ملی با این مسئله روبرو هستیم. دکتر منصوری و دکتر رحیقی پیشنهادهایی آورند ولی هنوز ما قالب آن را تعریف نکرده‌ایم و فقط گفته‌ایم به عنوان مسائل روزمره در قالب پژوهه‌های ملی عمل کنند ولی هنوز مسخنخ نکرده‌ایم که کسی که یک کار تکنولوژیک درجه یک انجام داد، جایگاهش در آی‌پی‌ام کجاست. امیدواریم قالب مناسبی برای این نوع فعالیت‌ها پیدا کنیم.

مجله تربیوژنی است که شما ایده‌تان را در آنجا می‌نویسید و دیگران آن را می‌خوانند و بحث می‌کنند. در محیط پژوهشگاه باید به مباحثه دامن زد. توصیه من به پژوهشکده‌ها این است که حتماً جلسات مباحثه هفتگی و دو هفته‌یکباره‌شان دایر باشد هر چند مشتری آنها کم باشد.

نکته چهارم، نوآوری است که من همیشه بر آن تأکید می‌کنم چون ویژگی اصلی کار پژوهشگاه است. ما باید جرأت پرداختن به مسائل نو را داشته باشیم، مسائلی که حل آنها را کسی دقیقاً نمی‌داند. البته حدودش چندان مهم نیست. خود مسئله را به طرز شیوه‌های بیان کردن و جواب پیشنهادی برایش پیدا کردن بخشی از کار است. نکات دیگری که گفتم، بلندپروازی، معلومات، و مباحثه، لوازمی هستند برای نیل به دستاوردهای نو و عرضه کردن آنها. دانشجو با یک پرواز اولیه کمی نوآوری می‌کند و بعد نوآوری‌های بزرگتر را یاد می‌گیرد.

در اینجا روی سخنم با مدیران و مسئولان آی‌پی‌ام (یعنی با خدمان) است. چنانکه بارها گفته‌ام، سرزنشگی و طراوت این مرکز در درجه اول منوط به این است که محقق محور باشد. محقق وقتی راه می‌رود باید فکر کند روى بال ملاتک راه می‌رود و نازش خریدار دارد. قسمت اداری باید در خدمت محققان و رسیدگی به کار آنها باشد. به نظر من دانشجوی دکتری هم در مسیر محقق شدن است و با او باید همچون محقق رفتار کرد. محققان و عالمان باید احساس کنند که در ارزیابی کارشناس غیر از شاخص‌های علمی چیز دیگری دخالت ندارد یعنی دوستی و دشمنی و حب و بعض تأثیری در این ارزیابی ندارد.

بخش دیگری از این طراوت به فعالیت محققان وابسته است که دیدگاه و چشم انداز روشی درباره حوزه کارشناس داشته باشند و نو به نو مسائل جدیدی مطرح کنند و ایجاد انگیزه کنند. بخش دیگر هم به رویش‌های طبیعی در مدیریت‌ها و شیوه‌ی مرکز بستگی دارد یعنی اینکه به تدریج نسل‌های جوان ببایند و مسئولیت را به عهده بگیرند. برای امثال من و دکتر خسروشاهی چیزی لذت بخش تر از این نیست که ببینیم نیروهای جوان آی‌پی‌ام مسئولیت‌ها را بر عهده دارند و کارها را انجام می‌دهند. این رویش طبیعی در مدیریت پژوهشگاه از حدود ۱۰ سال پیش به شکل یک استراتژی، تضمیم‌سازی شده است. البته در آی‌پی‌ام هیچ چیزی دفعاً اتفاق نمی‌افتد. تغییرات در اینجا به طور بطئی صورت می‌گیرد. راجع به آنها صحبت می‌شود، همه مطلع می‌شوند، و آرام آرام انجام می‌شود. در این باره ساعت‌ها در شورای علمی بحث کرده‌ایم. درباره نحوه مدیریت آی‌پی‌ام باید بدانید که تضمیمات پس از بحث‌های طولانی گرفته می‌شود. گاهی برای یک موضوع کوچک، چند جلسه ۸-۷ ساعته بحث می‌کنیم و سعی می‌کنیم درباره آن موضوع به اجماع دست یابیم.

پژوهه‌های دانشجویی ما به نظر من پژوهه‌های موفقی بوده است. همین دکتر بورمهدیان تحقیقات دوره فوق لیسانس اش را در آی‌پی‌ام انجام داده است، همین طور دکتر لاجوردی و عده‌ای دیگر بخشی از تحصیلاتشان را در اینجا گذرانده‌اند. دکتر مروارید فارغ‌التحصیل دکتری فلسفه از پژوهشگاه،